ا - ب كتابى

كاشغر شهريده فوين تانك‌نينك
باسمه خانه‌سيدا باسيلدى

١٩٣٦

ا-ب کتابی

کاشغر شهریده فوین تانک‌نینک
باسمه خانه‌سیدا باسیلدی
۱۹۳۶

مكتب كتابى

ا-ب كتابى نينك

تدريجى

كاشغر شهريده سويديش ميشيون نينك
باسمه خانه‌سيدا باسيلدى

١٩٣٧

Svenska Missionstryckeriet, Kashgar. 1937.

ایکنجی باسما

الف-با کتابی نینک تدریجی.
اوّلقی جزء.

١ اوقوماق.

باقی آخوند و نیاز آخوند دیکان ایکی اوغول بلا بار ایردی. باقی آخوند اوقوش‌نی بیلمادی لیکن نیاز آخوند مکتبده اوقور ایردی. اول حضرت آدم حوّا ابراهیم اسحق یعقوبدین و هم باشقه باشقه واقعه‌لار ایتیب برماک‌نی بیلدی. حضرت آدم‌نی تونودونک مو دیب باقی آخوند سوردی. نیاز آخوند: یوق اول اوتکان زماندا بار ایردی دیدی. باقی آخوند: انینکدین قایداغ بو نمه‌نی بیلورسن دیب سوردی. نیاز آخوند: من انینک باره‌سیدین اوقودوم دیب جواب بردی.

بر کون نیاز آخوند باشقه یورت‌لارنینک توغراسیدا انکا ایتیب بردی. بعضی یورت‌لار نینک هواسی بو یورت‌نینک‌کی‌دین سوغاق‌دور. انداغ یورت‌لاردا قاوغون و اوزوم پشمایدور. بو یورت‌نینک

کی‌دین هواسی ایسّیق یورت‌لار هم باردور. انداغ یورت‌لاردا بعضی مغیزلار بر بلانینک باشیدیك چونك بولادور. اولارنینك سویی شرین سوتدیك دور دیدی.

باقی آخوند: سن اول یورت‌دا تورغان موسن دیب سوردی. نیاز آخوند: یوق امّا من انینکدین اوقودوم دیدی.

باشقه بر کون باقی آخوند اویده یالغوز تورغانی اوچون زیریکیب قالدی. بر حکایت انکلاسام بولور ایردی دیب خیال قیلدی. اول بر کتاب تاپیب انی اچتی قاپلاسه آق کاغذدا قرا جیجیقدین باشقه بر نمه‌نی کورمادی. تمام کتاب اوخشاش کوروندی. هیچ نمه اوقمادی. انینك اوچون کتاب‌نی یاپیب الیب قویدی.

نیاز آخوند اویکا کلکانده باقی آخوند ایتّی که من بر کتاب‌نی اچیب اوقویمن دیسام اوقویالمادیم. نیاز آخوند ایتّی: اوقوماق‌نی اورکانماسدین ایلکاری کتابدا نمه پتوکانی‌نی اوقماس‌سن دیدی. باقی آخوند: ای اکام حاضر اوقوماق‌نی اورکانسام بولور

دیدی. نیاز آخوند انکا جواب بریب ایتّی: پات یقیندا منینک بیلان مکتبکا بارسانک بولورمکی. اول یرده اوقوماقنی اورکانورسن دیدی.

۲ مکتب ایشلاری.

باقی آخوند مکتبکا بارادور. چونک بر اویده تولا بلا جمع بولانورلار. همه‌سی صف اولتورادورلار. اولارنینک الدیدا کتابلار و تخته‌لار تورادور. آخونوم مکتبکا کیرکانده بلالار انکا سلام قیلادورلار. آخونوم مقدّس کتابدین اوقوب دعا قیلادور.

بر ساعت اوقوب بولوب بلالار تاشقاری بر چیقیب اوینایدورلار. آوازلاری یراقدین انکلانورلار. کولدورمه چالغاندا بلالار مکتبکا ینه کیرادورلار. ینه کتاب اوقویدورلار. باقی آخوند باشقه کچیک بلالار بیلان ا.ب.پ دیب اوقویدور. دسلابدا ترس ایکان. وقوماقنی اوبدان بیلکانده هم حکایتلار اوقویدور. نیاز اوبدان اوقویدور.

بر ساعت خط قیلادورلار و ینه بر ساعت حساب اورکانادورلار. چونکراق بلالار باشقه علم اوقویدورلار.

مکتبده وقت پات اوتادور.
بلالارنی قوبوب برادورغان وقت کلکانده آخونوم ینه بلالار بیلان دعا قیلادور. بلالار انکا خوش دیب اویکا کتادورلار. دسلابدا باقی آخوند مکتب نینك ایشلارینی ترس کوردی. ایمدی اوقوماق نی یخشی کورادور.

۳ مکتبکا بارغالی اونامایدورغان بلانینك حکایه‌سی.

اوتکان زماندا بر بلا بار ایردی. اناسی ای بلام مکتبکا بارینك دیسه اول بلا بارمایمن دیب اونامادی.

اول وقت اناسی تیاقغه باریب ایتّی که ای جانیم تیاقیم بلامنی اوروڭ مکتبکا بارغالی اونامایدور دیدی.

تیاق یوق دیب اورمادی.

اول وقت اناسی اوتغه باریب ایتّی که ای جانیم اوتوم تیاقنی کویدوروڭ تیاق بلامنی اورمایدور و بلام مکتبکا بارغالی اونامایدور دیدی.

اوت یوق دیب کویدورمادی.

اول وقت اناسی سوغه باریب ایتّی که ای جانیم سویم اوت نی اوچورونک اوت تیاق نی کویدورمایدور تیاق بلام نی اورمایدور و بلام مکتبکا بارغالی اونا مایدور دیدی.

سو یوق دیب اوچورمادی.

اول وقت اناسی کلاکا باریب ایتّی که ای جانیم کلام سونی ایچینک سو اوت نی اوچورمایدور اوت تیاق نی کویدورمایدور تیاق بلام نی اورمایدور و بلام مکتبکا بارغالی اونامایدور دیدی.

کلا یوق دیب ایچمادی.

اول وقت اناسی قصّابغه باریب ایتّی که ای جانیم قصّاب اوستام کلانی بوغوزلانک کلا سونی ایچمایدور سو اوت نی اوچورمایدور اوت تیاق نی کویدورمایدور تیاق بلام نی اورمایدور و بلام مکتبکا بارغالی اونامایدور دیدی.

قصّاب یوق دیب بوغوزلامادی.

اول وقت اناسی ارغامچیغه باریب ایتّی که ای جانیم ارغامچیم قصّاب نی باغلانک قصّاب کلانی بوغوزلامایدور کلا سونی ایچمایدور سو اوت نی اوچور مایدور اوت تیاق نی کویدورمایدور تیاق بلام نی اور مایدور و بلام مکتبکا بارغالی اونامایدور دیدی.

ارغامچی یوق دیب باغلامادی.

اول وقت اناسی سچقانغه باریب ایتّی که ای جانیم سچقانیم ارغامچی‌نی قیرقینك ارغامچی قصّاب‌نی باغلامایدور قصّاب کلانی بوغوزلامایدور کلا سونی ایچمایدور سو اوت‌نی اوچورمایدور اوت تیاق‌نی کویدورمایدور تیاق بلام‌نی اورمایدور و بلام مکتبکا بارغالی اونامایدور دیدی.

سچقان یوق دیب قیرقمادی.

اول وقت اناسی موشوککا باریب ایتّی که ای جانیم موشوکوم سچقان‌نی یینك. سچقان ارغامچی‌نی قیرقمایدور ارغامچی قصّاب‌نی باغلامایدور قصّاب کلانی بوغوزلامایدور کلا سونی ایچمایدور سو اوت‌نی اوچورمایدور اوت تیاق‌نی کویدورمایدور تیاق بلام‌نی اورمایدور و بلام مکتبکا بارغالی اونامایدور دیدی.

موشوك میانك دیب سچقانغه یوکوردی و حاضر سچقان ارغامچیغه ارغامچی قصّابغه قصّاب کلاکا کلا سوغه سو اوت‌غه اوت تیاققه تیاق بلاغه یوکوردی امّا بلا اوزی مکتبکا یوکوروب باردی.

٤ یخشی تعلیم.

برکون مکتب ملاسی بلالارغه ایتّی: ای بلالاریم سیزلار اوبدان کونکل قویوب دقّت برله اوقونکلار. قایسینکیز باشقه اداشینکیزنینک هوروونلوقی نی کورسه شونی منکا دیب برسون. اندین کین من اوزوم انی تحقیقلایمن.

نعمت آخوند دیکان بر بلا شو اوبدان بولادور دیب خیال قیلدی. من پالتو آخوندنی مارایمن چونکی انی یخشی کورمایمن. اول کتابغه قایلامای اولتورسه حاضر شونی دیب برای دیب اویلادی. همان اول وقتدا پالتو آخوند چورہسیکا قایلادی. نعمت آخوند توختامای آخونومغه شونی دیب بردی.

آخونوم: منا شونی قایدین بیلورسن دیدی. من اوزوم قایلاب کوردوم دیدی. اما کتابینکغه قایلاب توروب انی قانداغ کوردونک دیب سوردی. اول وقت نعمت آخوند تورافقه توشکانی نی بیلیب اول کوندین تارتیب هوروون بلالارنی مارامادی.

٥ خدا كورادور

يعقوب آخوند و سارا خان صحرادا اولتوروغلوق ايردى. بر كون اويده يالغوز قالديلار. يعقوب آخوند ايتدى: اى اچام كلينك اويده يكالى تاتليق بر نمه بارمو ايستايلى ديدى سارا خان انكا جواب بريب ايتدى كه هيچ كمرسه بيزنى كورمايدورغان بر جاى نى بيلسانك برله بارالى ديدى آرموت درختدا يخشى آرموت باردور. بيز درختنى ايرغاتيب يىلى ديدى. سارا خان جواب بريب ايتدى: بولمايدور همسايه ميز حويليسيدا اوتون كسادور. اول بيزنى كورادور

يعقوب آخوند ايتدى: بو يركا يقين بر قاوغونلوق باردور. اول يركا باريب قاوغون يىلى ديدى. ساراخان انكا جواب بريب ايتدى كه بولمايدور همسايه نينك خاتونى حويليدا اولتوروب ييب ايكرادور. اول بيزنى كورادور.

يعقوب آخوند ينه ايتدى كه ايمدى بيلديم. قازناقدا بر خالته ييميش باردور. اول تاتليق بولادور. اول ير قرانكغودور و هيچ كيم بيزنى كورالمايدور ديدى. ساراخان جواب بريب ايتدى: اول يرده هيچ كيم بيزنى كورمايدور ديكانينك راستمو؟ يارينكغه كلتوركيل. اول ير قرانكغو بولغانى بيلان بيزنى كورادورغان كمرسه بارمكى ديدى. يعقوب آخوند خجالت بولوب ايتدى: اى اچام راست ايكان. هر قايداغ قرانكغو يرده بولساق خدا بيزنى كورادور ديدى.

٦ اطاعتليك.

رحيم آخوند اناسى و بر كچيك سنكلى بيلان شهردا اتار بر كوچه ده اولتوروغلوق ايردى. اناسى تول خاتون بولغان اوچون تيكيش قيليب

اوزینی و بلالارینی باقار ایردی. رحیم آخوند اوبدان بر بلا ایردی. اوی تنکلیکیده اناسیغه یاری بررور ایردی. چونک بولغاندا ایشلاب پُل تاپیب انامغه تکخی چونک یاردم برای دیب نیّتی بار ایردی. من خواهلاغانده یک بولسه انام موندااغ تولا ایش قیلیب تنکلیک تارتماس ایردی دیب خیال قیلیب یورور ایردی.

مکتبده اوقوب بولغاندا حاضراوییکا یوکوروب باریب کچیک سنکلی بیلان اویناغاچ باقیب برماکی بیلان اناسیغه یاردم بررور ایردی. اناسی شهرکا انی بر ایشقه بیورسه پات قیلیب کلدی. اناسی انکا هر ایشدا پوتوب انینک یخشی ایشلاری اوچون تولاخوش بولور ایردی اخشامدا یاتار محلده اناسی اوغلیغه ایتور ایردی: ای بلام سنینک اطاعتلیکینک اوچون خداغه شکری ایتورمن بوکیچه اوبدان اوخلاغیل دیر ایردی اناسی نینک شو سوزی انکا چونک بر عطیّه دیک بولدی. شونینک اوچون اراشلاری بیلان اویناماای اناسیغه تکخی اوبدان یاردم بررور ایردی.

برکون کیچه قورونده اناسی: بو پوتکوزکان چپان نی الیب باریب فلانی کشیکا برینک دیدی. سنکلی کسّل بولغان و اناسی انسراب انی کوتاریب یورده ی انینک اوچون رحیم آخوندغه: ایتّیک باریب کلینک دیدی

اناسی دیکانده یک قیلیب اویکا یانغاندا یولدا بر نچه اراشلاری بیلان کوروشتی. اولار: بیز بیلان کلینک چانکچیلده کا باریب تماشا کوروب کلالی دیدی. اول بلالار تماشاغه قزیق بولوب انی هم قزیقتوردی لار. اول ازغنه وقت ایکی خیالدا قالیب کونکلیده ایتّی: یوکوروب باریب ازغنه تماشا قیلیب حاضر یانیب کلسام انام منکا انچه ساقلاب تورماس دیب بر مدّت امتحانده ایردی. اندین خیال قبلدی که یوق انامغه اطاعت قیلای. اول هر ایشدا منکا پوتادور دیب اناسی نینک قاشیغه یوکوروب باردی. سنکلی نینک کسّلی یمانراق بولغانی اوچون

اناسی انکا ساقلاب توروب کلکانده انکا ایتّی: یلدام باریب طبیب نی قیچقیریب کلینک دیدی. رحیم آخوند اناسی سوز قیلیب بولغان همان یوکوروب طبیب نینک اوییکا باردی. اول طبیب حاضر رحیم آخوند نینک اوییکا برله باردی. سنکلی نینک کسلی اغیرراق ایکان امّا طبیب حاضر کلیب دارو قیلغانی برله ساقایدی. بلانینک ساقایغانی اوچون اناسی و اکاسی تولا خوش بولدی. امّا طبیب ایتّی که ازغنه حیال بولغان بولسانکیز بلا اولوب کتار ایردی.

اخشامی رحیم آخوند بیلان اناسی بلانینک ساقایغانی اوچون خداغه حمد و شکر ایتّی. اندین رحیم آخوند یولدا اداشلاری نینک کب لاری بیلان امتحانغه توشکانی نی و خدا انکا یاردم برکانی نی اناسیغه ایتیب بردی.

شوندا اغ رحیم آخوند نینک اطاعتی بیلان سنکلی اولومدین قوتولدی.

۷ اطاعتسزلیق

یوسف آخوند دیب بر بلا اناسی بیلان بر کنتده اولتوروغلوق ایردی یوسف آخوند اوییکا یقین بر مکتبده اوقورایردی. مکتبدین ازاد بولغاندا حویلیدا اوینار ایردی.

اول حویلیدا زور بر ایت بار ایردی. بو ایت یوسفکا تولا امراق ایردی و نه یرده اویناسه ایرکاشور ایردی. یوسف اولتوروغلوق حویلیغه یقین چونک بر کول بار ایردی. یوسف کولکا یقیلماسون دیب اناسی انی حویلیدین تاشقاری اویناغالی قویماس ایردی. بر کون یوسف کیچیک بر یغاچ کمه یساب دور. اول کمه نی قولیدا کوتاریب اناسی نینک قاشیغه یوکوروب کلیب: ای انام من تاشقاریدا ازغنه اوییناب کلای دیب سوردی. اناسی: معقول امّا کولکا یقین بارمانک دیدی. یوسف اناسی

نینک سوزینی انکلادی امّا اطاعت قیلمای کمەنی الیب کولکا یوکوردی. لبیکا کلکاندە کمەنی اوزون بر شوینەغە باغلاب کولکا قویدی. ایتّیک مانکدوراس دیب تورغاندا شوینە قولیدین چیقیب کتّی. شوینەنی الغالی بک اینکیشکاندە کولکا یقیلیب توشتی. یقیندا آدم یوق ایردی امّا ایت انکا ایرکاشیب کلکان ایردی. اول کولکا سکراب توشوب بلانی ایکینیدین تیشلاب قوروقغە تارتیب الدی. ایت نینک یاردمی بیلان قوتولوب هول ایکینی بیلان اویکا باندی. بو نوبت یوسف آخوند تیاقدین قوتولدی. امّا موندین کین اطاعتسز بولمانک دیب اناسی انکا نصیحت قیلیب بردی.

٨ چاقانلیق نینک فائدەسی.

بر آدم نینک چونک بر حویلیسی بار ایردی. قوشنیلاری نینک بلالاری تولا وقت کوچەکا چیقیب اوینا یمانلیق اورکانکالی توردی. حویلی ایکاسی کوچەدە بیکار یوروب یمانلیق قیلماسون دیب اولارنی پات پات اوشاق ایشلارغە سالور ایردی. بر کون ایرتەکانلیکدە اولارنی تچقیریب اوتیاشلیق نینک اوتینی اوتاب توکاتیب برسانکیز اخشاملیقدا سیزکا بر نرسە برامن دیب ایتیب اوستیدە خبر الغالی بر خذمتکارینی قویدی. بلالار ایشقە توشتیلار. تولاسی ایشنی اویدان قیلدی لیکن قادر آخوند دیکان بر بلا ایش قیلغالی خوش یاقمای اوینا اولتوردی. خذمتکار خبر الغالی کلسە ایش قیلغالی توردی کتسە ینە اوینا اولتوردی. کیچقورون حویلی ایکاسی بلالار نینک قیلغان ایشی نی کورکالی چیقسە قادر آخوندیدن باشقە بلالار اوز ایشلارینی توکاتیب چونکلاری نینک اوتینی اوتاب بولوبدور. امّا قادر آخوند ایشی نینک تنکی نی هم قیلمابدور. حویلی ایکاسی: سن نمە اوچون ایش قیلمادینک دیب

سورغاندا قادر آخوند: قورساقیم اغرییدور ایش قیلالمادیم دیب بهانه قیلدی. حویلی ایکاسی بلالارغه بر اولاغ اوبدان قاوغون الیب کلتوروب اولاشتوروب برکالی تورسه قادر آخوند هم ییمن دیب کلدی. حویلی ایکاسی کولوب سنینک قورساقینک اغریق قاوغون یسانک یمانراق بولادور دیب انکا قاوغون برمای باشقه بلالارغه تقسیم قیلیب بردی. قادر آخوند شونی کوروب اوباتیب پشیمان بولوب کتّی.

۹ هورونلوق نینک جزاسی.

نیاز آخوند دیکان هورون بر بلا بار ایردی. برکون بر تام‌نینک اوستیده اولتوردی. اول تام چونک بر یول‌نینک یانیدا ایردی. چونک بر کتاب نی اوقوغاندیك اولتوردی. همه کشیلار منی کوروب ایشقه خوشی بار بر بلا ایکان دیب خیال قیلسونلار· ازغنه اوقوب مورکوداب قالدی· اول وقت بر قوچقار کلدی· بلانینك مورکوداب پات پات باشی‌نی سالیب کوتاریب اولتورغانی‌نی کوردی· منینك برله اوسوشماك‌نی خواهلارسن‌مو دیب تورسه نیاز آخوند‌نه مورکودادی· قوچقار حاضر برنچه قدم کینیکا یانیب نیاز آخوندنی بر اوستی. اول تام‌دین یقلیب اویغاندی. قولیدا بار کتاب نری توشتی. نیاز آخوند تولا خجالت بولوب قوپوب کتّی. امّا قوچقار: منینك بیلان اوسوشادورغان شونداغ بلا‌ینه بارمو دیب اول برده ساقلاب قالدی·

۱۰ ایش و اویان.

الماس آخوند دیکان کیچیك بر بلا مکتبده اوقور ایردی. برکون مکتبکا بارغاندا اوقوماقدین اویناماق انکا خوش کوروندی. اویناغالی بر اداش ایستادی. اوّل بر کُلدا عسل هره‌سی‌نی کوروب: منینك برله

اوینامسن دیب سوردی. اول ایتّیکه یوق من ایش قیلمای اویناب یورسام بولمایدور. کُل بار وقتدا عسل ییغماق منکا ضرور دیب ینه بر کُلغه اوچوب کتّی. اندین الماس آخوندغه بر مرکان نینک ایتی اوچرادی. منینک برله اوینامسن دیب سوردی. ایت ایتّیکه بیکار یوروش منکا کلیشمایدور. من ایکامکا بر طاوشقان نی تاپیب برای دیب ایتّیک یوکوروب کتّی. اندین کین الماس آخوند بر قوچقاچ نی کوردی. منینک برله اوینامسن دیب انینکدین سوردی. اول ایتّیکه فرصتیم یوق. من اُوّامغه چانکا تیزیب الامن دیب جواب بریب اوچوب کتّی. ازغنه وقت دین کین الماس آخوند بر اُوی نی کوروب: ای اُوی منینک برله اوبنانک دیب قچقیردی. لیکن اُوی ایتّیکه بولمایدور ای خواجهم بولک ایشیم بار. من قوش تارتماسام آدملارغه اشلیق چیقمایدور دیب کتّی: اول وقت الماس آخوند اوز کونکلیده خیال قیلیب ایتّی: بولارنینک هیچ قایسی‌سی اویانغه فرصت تاپماسه مندیک اوغول بلاغه همیشه اویناب یورکالی لایق ایماس مکی دیب مکتبکا اوقوغالی باردی.

۱۱ اناسیغه یاری برکوچی.

مریم خان دیکان بر بلا صحرادا اولتوروغلوق ایردی. بش بر توقّان نینک اراسیدا همه‌دین چونک و اوزی اون بر یاشقه کیرکان ایردی. اناسی نینک ایشی تولا ایردی و مریم خان کچیک وقتیدین تارتیب اویده یاری برور ایردی.

اناسی هر قچان مونی قیلینک انی قیلینک دیسه مریم خان خوشلوق برله طیّار ایردی: ایرته‌کانده اویغانغاندا اوتون الیب کلیب چوکوندا سو قایناتیب قویدی. اندین کین کچیک اوکالاریغه ایکینی نی کیدوروب اوی نی پاکیزه قیلور ایردی. اناسی اولاغی نی باققاندا مریم خان شو ایش نی قیلور ایردی.

بر کون مریم خان اناسی برله شهرکا جماعه‌لاری بیلان کوروشکالی باردی. اول یرده آیم خان دیکان بر بلا بار ایردی. اناسی انی اویده یاری برکالی قویمادی امّا کوچه‌لارداکی بلالار بیلان تمام کون اویناغالی قویدی.

مریم خان شونی کوروب اناسی‌نینگ اویکا یاندیب کلگانده بالدورقی‌دیک خذمتنی اوبدان قیلمادی. اناسی انی بر ایشقه بیورسه یوق دیمادی امّا خوشلوق بیلان قیلمادی. اوینی پاکیزه قیلماقچی بولغانده سرانجاملارنی اچیغی بیلان بو یانغه اول یانغه ایشتیب ایتیب ایشنی چالا تاشلادی ویا کچیک اوکاسی یغلاسه انی دشکولاب کوتاردی. اناسی شهردین کلگانده پات پات یمیش الغاچ کلیب بلالاریغه برور ایردی. مونداغ وقتده ایشنی برار برار خوشلوق بیلان قیلدی. امّا ایرته‌سی بالدورقی‌دیک خفه‌لیق برله ایشی‌نی قیلدی. اناسی شونی کوروب بلاسی اوچون تولا بی‌آرام بولدی.

بر کون آیم خان‌نینگ اناسی اولدی و آیم خان‌نی باققالی بولک بر کشیکا برماکچی بولدی دیب خبر کلدی. مریم خان بو واقعه‌نی انکلاب: منینگ انام بولماسه منکا قانداغ بولور ایردی دیب اویلاب اولتوردی. منینگ انام اوز بلالاری اوچون تولا ایشلامایدورمو؟ انام بار بولغانی اوچون خداغه شکر ایتقالی یانیم‌غه‌تیکی کلتورماب‌دور من و کچیک اوکالاریم‌نی باققالی انام‌غه یاری برماب دور من انام‌نینگ ایشی جیق امّا اوزی عاجزراق ایکان. موندین کین نمه ایش بولسه انام اوچون خفه بولمای قیلیب برای دیب خدادین توفیق تیلادی. اول کوندین تارتیب یخشی بلا بولغالی و ایشلارینی خوشلوق بیلان قیلغالی توردی. اتا اناسی تفاوتنی کوروب خوش بولدیلار. اناسی انکا خوشلوق بیلان قایلاسه ایشلاری انکا تولا اسان کوروندی.

١٢ صادق پورچی

صادق آخوند دیکان بر اوغول بلا بار ایردی. هر ایشنی باشقه کشیلاردین اوبدانراق من بیلامن دیب خیال قیلور ایردی. من مونی بیلامن؛ من انداغ قیلامن؛ من موندا‌غ قیلامن سیز بیلمای سیز دیب اوزینی دانکلاب یورور ایردی. انینک اوچون انکا خلق لقب قویوب صادق پورچی دیر ایردیلار.

بر کون انینک اناسی بر تخسه‌نی انکا بریب ایتّی: ای بلام مونی الیب دوکانغه باریب اون پُل‌لوق سوقوغلوق قرا مُرچ و اون پُل‌لوق قرنفل (* الیب کلینک؛ امّا قرا مُرچ بیلان قرنفل ارالاش بولوب کتماسون دیب قولیغه یکرمه پُل بریب ایباردی.

صادق آخوند تخسه بیلان پُلنی الیب دوکانغه یوکوروب باردی. اون پُل‌لوق سوقوغلوق قرا مُرچ برسه‌لار دیب ایتّی. مونی تخسه‌غه قویوب بولوب اون پُل‌لوق سوقوغلوق قرنفل مو برسه‌لار دیب قولیداکی یکرمه پُلنی تاشلاب بردی. دوکاندار قرنفلنی تارتیب تورغاندا صادق آخوند تخسه‌نی اُوروب مُرچ بیلان ارالاش بولماسون دیب قرنفلنی تخسه‌نینک قونکیغه سالدی؛ امّا قرا مُرچ یرکا توشوب کتکانی‌نی کورمادی.

اویکا بارغاندا اناسی خوش بولوب: پات یانیب کلدینک یخشی بلا ایکان سن دیدی. امّا قرا مُرچ نه یرده دیب سوردی. صادق آخوند منا موندا دیب تخسه‌نی اُورودی. و منا قرنفل یرکا توکولوب کتّی. و هم قرا مُرچدین تخسه‌دا هیچ نمه قالماب دور.

صادق آخوند مونی کورکانده حیران قالدی و یوزی‌نینک رنکی

---

*) یاکه قلمفور

کتّی. اناسی انکا قایلاغاندا کولکوسی‌نی توختاتالمادی. صادق پورچی بو قتیم تنبیه‌دین قوتولدی چونکه اناسی کوردی که بیچاره‌نینک نیتی یخشی بولغان ایردی. امّا خیلی وقتغچه سودا قیلیش‌نی انکا تاپشورمادی.

۱۳ اتا انا.

تولا آدم اوزینی بیچاره کورساتماك اوچون: انام یوق دادام یوق دیدور کچیک بلا بولسه اتا اناسی بولماسه البتّه راست بیچاره دور. اتا انا دیکان بیزکا همه‌دین عزیز دوست بولادور. باشقه دوستلار بولسه: منکا نمه فائده بولادور؟ اورنیغه نمه برادور دیب بیزکا دوستلوق قیلادور. بیز اولارنی خفه قیلساق بیزنی تاشلایدورلار، لیکن انا انا دیکان بلاسیغه پرورش قیلغاندا انداغ خیالنی هیچ قیلمایدور. بلا انا داداسی‌نی خفه قیلسه اولار کونکلیده ساقلامایدور لیکن ینه محبّت کورساتادور. بلا عاجز بیچاره بولسه یا کسل بولسه انی تاشلامای تخی چونك محبّت برله پرورش قیلادور.

مثلاً بر باغ‌نینک تامی بار و کوچت‌نینک یولانچاکی باره انینک بیلان کوچتکا حیواندین و بوراندین زخم تکمایدور. شونداغ هم بر بلانینک انا داداسی بولسه یا اورنیدا خبر الادورغان کشی‌سی بولسه بلاغه چونك بر پناه بولادور. آچ قالسه اش برادور یلانکغاچ بولسه ایکین برادور غملیك بولسه تسلّی برادور و بلاسی‌نینک همه درد بی آراملیقیغه شریك بولادور.

بیز بیلورمیز که بر آدم کورماکان یرلارکا بارسه یولنی

بیلمای اسان ازیقیب کتیب جبر تارتادور. شونداغ هم بر بلا چونک کشیدین تربیت تاپمای اوزی بیلگانیدیک یورسه یخشی یمان ایشلارنی بیلمای فائدهنینک اورنیغه زیان تاپادور. لیکن اتا اناسی بولسه زیانیغه سبب بولادورغان ایشلارنی بیلدوروب احتیاط قیلیشنی اورکاتادور.

پس اتا انادین بلاغه اوبدان کشی یوق دور. بلا اولارغه همیشه حرمت قیلسون و یمان ایشقه یورماسه اولارغه اطاعت قیلسون و قریغاندا محبّت برله اولارنی پرورش قیلغای.

١٤ مسافرنینک ساغینیقی.

اوتکان زماندا یعقوب آخوند دیب بر بلا بار ایکان میش. اول اتا انا و یته اکا اوکاسی بیلان بر اویده اولتوروغلوق ایردی. اتا اناسی کمبغل کشیلار ایردی. هر قانچه ایش قیلغانی برله بلالاریغه و اوزیکا یکولوک و کیکولوک آران یتکوزور ایردی. انینک اوچون یعقوبنینک یماکی زغرا ارپه نان دوبز نان اوماچ و انداغ غذالار ایردی. کییمشی کهنه ایکین ایردی. سوغاق تولا بولماسه همیشه یلانک اياغ یورور ایردی. امّا اوزی چقّان و هوشیار بلا ایردی. مکتبکا برکانده اوقوش و خط پتوشنی پات اورکانیب خیلی ملا بولدی.

یعقوب آخوند اون تورت یاشقه کیرکانده بر بای سوداکر انینک هوشیارلیقینی کوروب بیلیب اتا اناسیغه ایتّی: بو بلانی منکا برینکلار. من انی اوز شهریمکا الیب باریب اوقوتوب ملا قیلای. هم دوکانیمدا انکا اوبدان ایش بریب پرورش قیلامن

دیب ایتّی: اتا اناسی بو سوزگا معقول دیدی. یعقوب آخوند خیال قیلدی که البتّه بای‌نینک‌کی‌دا یخشی اش یخشی ایکین و اوبدان تماشا بار دیب خوش بولدی. بر نیچه کوندین کین بای بیلان یعقوب آخوند یولغه چیقتی.

بای‌نینک شهری‌گا بارغاندا یعقوب آخوند مکتبده خیلی وقتغیچه اوقوب توردی. بای‌نینک‌کی‌دا هم انچه مونچه ایش قیلیب یوروب اوبدان تورور ایردی. بای هم انی اوبدان کوروب انگا ینگی ایکین ایاغ قیلیب بردی و هر کون اوزی ییدورغان غذادین بریب اوبدان باقار ایردی. بو خبر اتا اناسیغه یتکانده اولار هم خوش بولوب قالدی. همسایه‌لاریغه بالاسی‌نینک کبی‌نی قیلیب ایتّی: بیزنینک یعقوب اول بای‌نینک‌کی‌دا شونداغ اوبدان تورادور ایکان. انداغ مونداغ ایش قیلادور ایکان بای انی اوز بالاسیدیک کورادور ایکان. انگا بقصب چپان قریم اوتاک بریب ایکان دیب خلققه اشوروب دانگلاب بردی.

لیکن یعقوب آخوند اوزی بای‌نینک اوییده بر نیچه زمان تورغاندین کین زیریکیب قالغالی توردی. اوّل کلگانده تولا خوش بولوب یوروب ایردی. امّا بارغان ساری کونگلی ساودی. همیشه کونگلیده بر دردی بار ایردی: من اتا انام اکا اوکام‌نی بر کورسام دیب تولا ساغینیب یوردی. بای‌نینک اوییده یاغلیق توقاچ قاتلاما نان یگانده اناسی ایتیب برگان زغرا نان و ارپه نان‌نی ساغیندی. پالاو بیلان حلوا یگانده اناسی ایتیب برگان اوماچ‌نی ساغیندی. اوجمه پشقاندا اناسی‌نینک اوکزه‌سیده ایلماک بیلان تارتیب یگان اوجمه‌نی یاد قیلیب تخی تولاراق ساغیندی. شونداغ یوروب اوروغلاب قالدی. بای‌نینک اوییده تخمیناً ایکی یل تورغاندین

کین چیداماي بر کون بای نینک قاشیغه کیریب اتا انام نینک قاشیغه بارسه ایردیم دیب جواب سوردی. بای: بو یر یخشی ایماس مو دیب سوردی. یعقوب آخوند: بو یر تولا یخشی دور. موندا تولا اوبدان توردوم. لیکن اتا انام نی اوز یورتوم نی ساغیندیم. اوز یورتوم دا مردکارچیلیق قیلیب آچ قالسام هم اول یرده تورغوم بار. غیری یورت هر قانچه اوبدان بولسه مو اونینکدین اتا انام نینک یورتی اوبدان دیب بایدین جواب الدی.

۱۵ داود آخوند نینک یخشی عملی.

داود آخوند مکتبدین چیقیب اوز اوییکا کلکانده اناسی انکا بر کیرده نان بردی. اول انی الیب یمای حویلیغه چیقیب قورساقی اچقونچه اوینادی. نان نی یکالی تورغاندا همسایه نینک بلاسی اینک قاشیغه کلیب کیرده نانی نی کوروب ایتّی: وای منینک کسل اچام نچه مرتبه کیرده نان تیلاب دور قیمت دیب الالمادوق. داود آخوند حاضر کیرده نانی نی ایکی پارچه قیلیب چونک پارچه نی انکا بریب ایتّی: شونی الیب کسل آچانکیزغه برینک دیدی.

۱۶ همراهینکغه یاریلیق برکیل

بیز سفر قیلغاندا بر وقت یته عرابه الیب یولغه چیقتوق بر نچه کون اوتکاندین کین بر اط کسل بولوب یوکی نی تارتالمادی. عرابه کشلار مصلحت قیلیب

اول عرابەنینك یوکی‌نی بولوب اوزعرابەلاریغه سالدیلار. لیکن بری اونامای الىامین دیب جدل قیلدی. بر آدم انکا ایتّی: سن بو کون یاریلیق قیلسانك سن تنکلیککا توشکانده اول سنکا هم یاریلیق قیلور امّا اول اونامادی. بر نچه کوندین کین چونك بر دریادین اوتماکچی ایردوك. دریانینك‌اوتراسیدا اول جاهل آدم‌نینك اطی عرابەسی‌برله پاتیب قالدی. امّا قالغانلارنینك همەسی سلامت اوتّیلار. هر نمه قیلسه عرابەنی چیقارالىادی. همراەلاری یاری برمای قایـلاب توردیلار. علاج تاپالىای ناچار بولوب عذره ایتیب اولاردین یاریلیق تیلادی. اندین اولار دریاغه کیریب‌انی اطی‌نی عرابەسی برله سودین قوروققه چیقاریب بردیلار. آدم‌لارنینك سیزلارکا هر نمه قیلیشی‌نی خواهلاسانکیز سیزلار هم اولارغه شونداغ قیلینکلار.

۱۷ موشوك‌نینك بیانی.

همەمیز موشوك کورکان دورمیز. تولاراق اویلارده باردور. موشوك‌نینك باشی یمولاق دور. کوزلاری چونك و قرانکغولوقدا چاقـلانادور. ایکی تیك قولاقی باردور. کیرپیکی و بروت‌لاری اوزون دور. بدنی اوزون و ایکیلکودیك یومشاق‌دور. ایکیز یردین یقیلسه همیشه زخم بولىاغودیك اوره توشادور.

موشوك‌نینك الدی پوتیدا بشدین و آرقه پوتیدا تورت‌دین تیرناقی باردور. تیرناق‌لاری ایکیلکان و ایتّیك دورلار. موشوك تیرناق‌لارینی پنجەسیکا ییغیب الالایدور. خفه بولسه تیرناق‌لارینی چیقاریب تاتالایدور.

موشوك‌نینك طویغونی تولا ایتّیك دور. کومشاریغه بروت‌لاریغه و هم بدنی

نینك توكلاریكا بر نرسه تكسه حاضر طویادور. انكلاماقی كورماكی‌هم نهایت ایتّیك‌دور بر نرسه ازغنه شرپه قیلسه حاضر انی طویادور. طعمه‌سی‌نی ایستاكانده اوشبو قوّه‌لاری انكا چونك خذمت قیلادورلار.

موشوك یرتقوچی حیوان دور. سچقان توتماقی بیلان آدم‌غه چونك خذمت قیلادور.

موشوك سچقان توتقاندا قانداغ قیلغانی‌نی البتّه كوروب دورسن. اوّل انی مارایدور اندین بر ایتّیك ایتیلیب سچقان‌نی تیرناقلاری بیلان توتادور. اندین ازغنه قویوب بریب سچقان قاچقالی تورغاندا انی ینه توتوب الادور شو طریقه‌دا انی اویناب ییدور.

بعضی وقت موشوك اوغورلوق قیلیب خفه‌لیق قیلادور. بر كمرسه انی كورماكانده كوشت و نان تاپسه انی اوغورلاب ییدور كشی انی طویسه جزادین قورقوب قاچیب كتادور. سیلاماغلیققه و یومشاق كبكا موشوكنینك خوشی بار. اول خوش بولسه اورونوب خورك تارتادور بلالار موشوكنی خوش قیلسه اولار بیلان اویناشادور.

موشوك اوزینی پاكیزه ساقلایدورغان بر جانور دور. پات پات تیلی بیلان توكی‌نی یالایدور. مونی قیلغاندا موشوك مهمان چیرلایدور دیرلار. كوندوزی ایسّیق و یومشاق برده یاتقالی خواهلایدور. امّا كیچه‌سی طعمه ایستاب یورادور.

موشوكنینك همه‌دین چونك دوشمنی ایت دور. بر ایت انكا یقین كلسه غجیلداب پوقویدور. اوزینی قوتقازماق اوچون كماغه كیرادور یا درخت‌غه چیقادور. موندا‌غ برلارده ایت انی قوغلاب توتالمایدور. امّا بعضی بر بری بیلان

دوست بولغان موشوك و ایتلار هم بار دورلار.

اسلان توغولغاندا تخمیناً توقوز کون کوزی کورمایدور. کوزلاری اچیلغاندین کین اسلان تولا چیرایلیق اویانچی چیقادور. اناسی بلالار چونك بولغونچه اوبدان باقادور. موشوك تورادورغان اوی‌نی و انی باققوچی‌نی اوبدان تونویدور. بر کمرسه موشوك‌نی بر سبدکا سالیب تورغان اویدین یراقغه الیب باریب تاشلاسه اول یول‌نی آسان تاپیب اویکا یانیب کلادور.

١٨ موشوك حکایه‌سی.

بر کشی بر شهردین یکرمه پوطی یراق بر یرکا کوچوب کتکانده اوز موشوکی‌نی هم برله الیب باریب ایردی. اول یرکا بارغاندین کین موشوکی ایکی‌نی اسلانلادی. بر نچه کونغچه بلالارینی اوبدان باقیب توردی. اسلانی‌نینك کوزلاری اچیلغان وقت‌دا بر اسلان اناسی بیلان غائب بولدی. ایکاسی اولارنی ایستاب تاپالمای بر طریقه بیلان اولدی، دیب خیال قیلدی. ایکی هفته‌دین کین بالدور اولتورغان یرینکیزکا موشوك اغزیدا بر اسلان‌نی کوتاریب یانیب کلیب‌دور دیب ایکاسیکا خبر بولدی. موشوك‌نینك مغدوری یولدا نهایت اوزولوب کتیب ایردی امّا ایکاسی‌نینك کهنه اغینه‌لاری رحم قیلیب باقتی. ازغنه وقت‌دین کین موشوك اسلان‌نی اول یرده قویوب ایکاسی‌نینك‌کی‌غه باردی. ایکاسی موشوك‌نی کوروب خوش بولوب ایمدی اسلانی بیلان توختایدور دیب خیال قیلدی. امّا انداغ بولمادی. بر نچه کون آرام الیب ینه بر اسلانی‌نی الغاچ کهنه اویکا کتّی. اندین اول یرده توردی.

۱۹ پیپی آخوند بیلان دیونینک چوچکی.

پیپی آخوند دیکان کیچیك بر کمرسه بار ایردی. اول همیشه خوش یورور ایردی و انی بی آرام قیلادورغان نرسه یوق ایردی. بر کون تماشا قیلغالی جنکلغه چیقتی. اول یرده خوش کونکل برله تولا غزل اوقودی. ایسّیقدا اوسّاب قالیب بر بولاققه کلیب سو ایچکالی توردی. لیکن اوزینی سوغه اینکیشکاندا ایکی یوغان قولدین توتولدی. اینکدین یوز مرتبه چونك بر دیو اوزینی یاشوروب انکا ماراب توروب توتوبدور. بیچاره پیپی آخوندنی الیب بر سبدکا سالدی. هر قانچه یغلاسه انی قویوب برمای اوییکا الیب باردی.

دیو اوییکا کیرکاندا ایشیکنی ایتیب قویوب پیپی آخوندنی سبددین چیقاریب الدی. اول بیچاره قایلاسه بر سیخدا ایکی اداشلاری‌نینك قورولغان کوشتی‌نی کوروب نهایت قورقوب کتّی. دیو انی اولتورمای بر یرده سولاب قویدی. انکا سو بیلان نان بردی. اما پیپی آخوندنینك یکوسی کلمادی. تولا انسراب بی‌آرام ایردی.

ایرته‌سی دیو ینه کلدی. هیچ نرسه یماکانی‌نی کورسه اغزیغه نان تیقیب یکالی زورلادی امّا بیچاره پیپی آخوند قورقونجدین هیچ نرسه یوتالمادی.

ینه بر کون دیو انی قرانکغو بر یرده سولاب قویدی. اول یرده پیپی

آخوند اوز اوی‌نی انا داداسی و توقّانلارینی و یکان غزانی یادیغه کلتوردی. مونی یاد قیلغاندا چیداملی یغلاب زینداندین چیقالی تولا حرکت قیلدی.

ایرته‌سی دیو ینه کلیب پیپی آخوندنی خوش بولغالی و بالدورقی‌دیك غزل اوقوغالی بیوردی لیکن پیپی آخوند بیچاره اوقویالمادی و قورقونجدین کونکلی‌نی توختاتالمادی. آخری دیونینك اچیغی کلدی. اوقوغالی زورلایمن دیب انی قول‌لاریغه الیب بر سیقیب الدی. شونینکدین پیپی آخوند بر فریاد بیلان جان بردی.

بو چوچك راست بر واقعه دور شونداغ که پیپی آخوند بر قوچقاچ و دیو بر یمان بلا ایردی.

۲۰. اولار سانالغان دورلار

بر اویده مریم عثمان دیب بر توقّان ایکی کچیك بلا اویناشیب توردی. اناسی بر سبد آرموت اویکا الیب کیریب قویوب کتّی. عثمان سبدکا باریب قایلاب آرموت‌نی کوردی. بو تاتلیق آرموت ایکان برینی الیب نی دیب ایتّی. مریم الماتك انامیزدین سورایلی دیب چپانیدین تارتیب توستی عثمان: برینی الای انام اولارنی ساناماب دور. برینی السام بیلمایدور دیب مریم‌نی سیلکیب اتّی.

اما خدا ساناغان دور دیب مریم جواب بردی. عثمان: راست مونی اویلاماب دور من انام کیرکونچه توختاب تورای ایماسه دیب قویدی.

۲۱ قرا قول‌ذینك واقعه‌لاری.

قاسم دیب بر اوغول بلا بار ایردی. قول‌لاری همیشه پاسکنه تمام قرا بولغانی اوچون قرا قول اتاندی.

موشوك بوساغه‌دا اولتوروب وای قانداغ پاسکنه قول دیب باشی‌نی لنکشاتیب پنجه‌سی‌نی یالاب پاکیزه قیلدی.

بر کون قاسم همسایه‌سی‌نینك قیزی زورا خانغه اوچرادی. قاسم: نه یرکا باراسیز دیب سوردی. موشو جنسته‌نی سارا خان حاجیم‌غه الیب چیقیب برای دیب زورا خان ایتّی. من برله بارسام بولامدور دیب قاسم سوردی. زورا اختیارینکیز دیب جواب بردی.

سارا خان حاجیم بلالارنینك میوه برله کاسکانی‌نی کوروب خوش بولدی. سیز جنسته‌نی منکا ایلغاب برسانکیز سیزکا چای قایناتیب برای دیب ایتّی. زورا خان معقول بو بر دم‌ده طیّار بولادور دیب میوه‌نی ایلغاغالی توردی. حاجیم چای‌نی قایناتیب توروب بلالارغه پات پات قایلادی. قاسم نینك قرا قول‌لارینی جنسته اوستیده کورکانده: هوی قاسم سن قول لارینك‌نی اریغلاسانك بولور ایردی. منا سو، قولونك‌نی اوّل یوب اندین زورا خانغه یاری برینك دیب اریق‌نی تانکلادی. امّا قاسم: حاجیم اوزینی چونك توتادور دیب خفه بولوب چای ایچمای زورا بیلان میوه‌نی تاشلاب قاچیب کتّی. ایمدی لطیفه خانیم‌نینك حویله‌سیغه بارای اول برده توی بار ایمیش دیب کتّی.

اول یرکا بارغاندا لطیفه خانیم اوزی پیش‌ایوانغه چیقیب قاسم‌نی کوردی. قاسم قول‌لارینی بنکیکا تیقیب سلام دیدی. قول‌لارینکیز تونکامدور یاز ایماس مو دیب قاسم‌غه نان الیب چیقیب برکالی اویکا کیریب کتّی. لطیفه خانیم یانیب چیققاندا قاسم نان‌نی الغالی قول‌لارینی اوزاتّی. وای قانداغ قول‌لار بو دیب لطیفه خانیم برکولوب سالدی. مهمانلاری اینک کولکانی‌نی انکلاب تاشقاری چیقتی. بو اوغول بلانینک اتی نمه دور دیب بری سوردی. بو اوستانك بویلیق قرا قول دیکان بلا دور دیب بولك برکشی جواب بردی اندین همه‌سی: هوی قرا قول هوی قرا قول دیب تاوالاشیب کولدیلار. قاسم نان‌نی المای اول یردین هم قاچیب کتّی. کتیب بارغاندا جانورلار هم زانکلا قیلیب کولوشوب تورغاندیك انکا کوروندی. قارغه: قارغ قارغ دیب چقیردی؛ کاك کوك: کاك کو کاك کو دیب چقیردی همه‌دین یمانی قرا قوچقاچ اردی. اوزونکیزنی یومامیز اوزونکیزنی یومامیز دیب سایرادی. قاسم یغلاب قرا قول‌لاری بیلان یاشلارینی ایتکانده یوزی تمام قرا بولوب قالدی.

قایلاسه زورا خان یانیب کلیب یاتادور. ایمدی شونی قورقاتای دیب بر اریقدا بوکوب اولتوردی. زورا خان اوتوب بارغاندا قاسم بعو بعو سیزنی توتوب الای دیب واقیرادی. زورا خان قورقوب قاچیب تورغاندا قاسم تورت پوتلوق بولوب اورمالاب انی قوغلاب توتوب الدی. زورا خان وای جان دیب بك چقیرغاندا قاسم قورقوب: زورا خان شوك بولونك من ایماس مو دیب تیندوروب باقتی امّا زورا خان یوزی‌نینك قرالیقی‌نی کورکانده ینه قورقوب

قرا قول بیلان هرگیز اویناماین دیب اویکا قاچیب کیتّی. قاسم کونگلیده تولا خجالت بولوب یولدا قالدی.

نماز شامدا زورا اویناب یورکانده اوستانك بویدا بر بلانینك یاتقانی نی کوروب کیم دیب اول یرکا بارسه قاسم ایکانی نی کوردی. قاسم دیب چقیرسه اول جواب برمای دوم یاتیب یوزینی یاشوردی. زورا انینك قاشیدا اولتوروب قاسم دیب ینه بر چقیرسه اول باشی نی آهسته کوتاریب قایلادی. زورا خان قول یوزینی کوروب: منا نمه بولوب‌دور قول یوزونگیزنی یوب سیز غو دیب اوستانککا یقیلغودیك حیران بولدی.

۲۲ ایت‌نینك بیانی.

بر یوزیده آدم نه یرده اولتورسه ایت بار دور. ایت تولا طریقه‌دا آدم‌غه خذمت قیلادور. ایکاسی‌نینك همراهی بولادور مالی اویی و حویلی‌سی‌نی ساقلایدور. بعضی یورت‌لاردا پاته‌چیغه یاردم بریب پاته‌نی ساقلایدور. چونك ایت‌لار کچیك عرابه‌لارغه قاتیلیب آط خذمتی‌نی قیلادور. آوچیغه یاردم بریب آونی تاپادور. بعضی ایت‌لار کورنی یوتالایدور و اغزیدا خط توشویدورغان ایت‌لار هم بار. واقعه بولغان دور که سوغه توشوب کتکان اوشاق بلالارنی قوروقچه تارتیب قوتقازیب دور. جنگلدا یولدین ازیقیب کتکان آدم‌نی بوراب ایستاب تاپیب یولغه باشلاب بارادور.

ایت بوری و تولکی بر جنسدین دور. تولا قسم ایت‌لار بار ایکان. بعضی‌سی موشوکدین کچیك بعضی‌سی موزایدیك چونك دورلار. بعضی ایت‌لار نینك باشی کچیك و کومشاری ینکیچکا دور باشقه‌سی‌نینك باشی یولاق و کومشاری توخماغراق دور. بعضی ایت‌لارنینك قولاقی قیسقه بولوب تیك تورادور باشقه‌سی نینك قولاقی اوزون بولوب سانکولاب تورادور. بعضی ایت‌لارنینك توکی قیسقه و ریك دور باشقه‌سی‌نینك اوزون و یومشاق دور.

ایت‌نینك هر الدی پوتیدا بش تیرناقی بار دور. هر ارقا پوتیدا تورت تیرناقی و پوتی‌نینك ارقاسیدا یوقاریراق شاقشاق دیکان باش بارماقی بار دور. تیرناق‌لارینی پنجه‌سیکا کیرکوزالمایدور. اینك اوچون تیرناق‌لاری کحال دورلار. تیشلاری باشقه یرتقوحیوانلارنینك‌کی‌دیك دور. بوراق قوتی ایتیك دور. بوراماق بیلان ایکاسی‌نی یا اینك مالی‌نی یا آونی ایستاب تاپالایدور. ایت عقل‌لیق بر جانور دور. خوش بولسه سکراماك بیلان یا قویروقی‌نی شپینکشیتماق بیلان یا قاواماق بیلان خوشلوقی‌نی کورساتادور. اچیغی کلسه خیرقراب تیشلارینی کورساتیب ایتیك قاوایدور. خفه‌لیق قیلسه شونی بیلادور. ایکاسیکا خفه‌لیق قیلغان بولسه اویاتیب اینك ایاغیغه اورمالاب کلیب کوزلاری بیلان اینکدین عفو تیلایدور. بلالار انکا یخشیلیق قیلسه اولار بیلان اوبدان اداش بولادور.

۲۳ ایت حکایه‌سی.

بر آدم‌نینك تولا هوشیار بر ایتی بار ایردی. هر کون ایکاسی انکا نان

الیب یماك اوچون اون پُل‌لوق بر تیین‌نی بردی ایت تیین‌نی تیشلاب دوکانغه باریب نانبایغه تیین‌نی بریب اوزیکا بر نان الیب بر ایردی. بر کون نانبای اوبناشیب تنوردین ینکی چیققان ناندین برینی انکا بردی. ایت قیزیق نان‌نی تیشلاب تاشلادی. اندین تیوانککا چیقیب تیین‌نی الیب باشقه نانبایغه باردی. اول نانبای انکا اغزی کویماکودیك بر نان بردی. اول کوندین تارتیب خفه قیلغان نانبای‌نینك دوکانیغه ینه بارغالی اونامادی.

۲۴ حیوان ازاری‌نینك حکایه‌سی.

نیاز آخوند دیکان اون تورت یاشار بر بلا بر ایرته‌کان اکاسیغه ایتّی که بو کیچه قرا منی یمان باسیب الدی. توش کوروب ایشاك بولغان ایمیشمن. بر کشی کونده منکا توبه آرتیب توشورتوب تورار ایردی. اوبدان خبر الماغان اوچون اوچام هم یاغیر بولوب قالغان ایمیش. بر کون اول آدم بازارغه بغدای الیب باریب ساتای دیب منکا اون تورت چارکلیك بر تغار بغدای‌نی آرتیب یولغه هیداب یورکان ایردی. یولدا من هاریب قالیب ایتّیك مانکالماسام منی یمان تیلیده تیلاب کالتك بیلان پارچاقیم‌غه اوروب جوالدوز بیلان سانجیدی. بعضیدا تغارنینك توبه‌سیکا چیقیب مینار ایمیش. مونینك برله تولا جبر تارتّیم لیکن دردیم قانچه چونك بولغانی برله کب قیلالمادیم. آخری مانکالمای یقیلیب توشسام اول آدم منی اولتورکودیك تیپب اورار ایمیش. اول وقت من اویغانیب کتّیم. خدایم منی ایشاك قیلماغانیغه شکر قیلدیم.

ینه بر اوخلاب توشادیم که من بر اسلان بولغان ایمیشمن. من بر وقتغچه موشوك انام بیلان یوروب خوشلوق قیلغان ایکان من. بر کون بر اوغول بلا بو اسلانی باقمایمیز دیب موشوك انامنی بر اویکا سولاب قویوب منی توتوب بر چولکا الیب باریب تاشلاب ایمیش. اول چولده من یالغوز قالغان ایکان من. کوندوزی اورمالاب یوروب افتاب ایسیغلیقیدین اوساب اچ قالیب جبر تارتار ایردیم. کیچه‌سی یمان تونکوب یورار ایردیم. اوچ تورت کون شونداغ تورغاندین کین جانیم چیقودیك بولغاندا بر قارغه کلیب کوزومنی چوقوغالی توردی. من قورقوب اویغانیب کتیم. خدایم منی اسلان قیلماغانیغه شکر ایتیم.

ینه بر اوخلاسام احوالیم تخی یمان بولوب کتی. توشومده منا من توخی بولغان ایمیشمن. صحرادا بر حویلیدا جوجه اداشلاریم بیلان چونك بولوب خوش یورکان ایمیشمن. بر کون ایکام منی و توخی اداشلاریمدین ینه توقوزینی الیب طنابدا پوتلاریمیزنی چیکیب قویدی. اندین بیزنی بر ایشاککا باش توبن پوت یوقاری قیلیب اسیب قویوب یولغه چیقتی. اول کون تولا ایسیق ایردی. باش توبن تورغانیمیز برله جبریمیز تولا بولدی. مانکغان ساری جبریمیز تخی زیاده بولوب کتی بر طرفدین پوتلاریمیزنینك تره‌سی سویولوب اچیشیب ایکان بر طرفدین باشیمیز توبن توروب اغریدی هم اوساب قالدوق. اول کون هم کیچه‌سی بیلان تانکاتقونچه یولدا ایردوك. صحردا بر شهرکا یتیب بیزنی بر سرایغه توشورکانده هیچ احوالیمیز یوق ایردی. بریمیز هم یولدا اولکان ایمیش. ایکامیز آزغنه آرام الیب تورغاندین کین بازارغه الیب باریب ساتای دیب بیزنی کوتارکانده اویغانیب کتیم. آدم

ایکانیم‌نی کـوروب تولا خـوش بولدوم. هیـچ وقت موندا‌غ یمان توش کورکان ایماس‌من.

نیاز آخوندنینک اکاسی انکا ایتی که بو توشلار برله خدایم حیوان‌نینک آدم‌لاردین تارتقان جبرینی سـیزگا کورساتیب ایکان که سیز موندین کین بر جانورنی قیناماغایسیز و هم آزار برماکایسیز. بولتور اوچ اسلان‌نی چولکا اپاریب تاشلادینکیز ایماس‌مو، و تخی تونه‌کون بو ایکی کوچوک‌نی تاشلاب اتامن دیمادینکیز مو؟ ای اوکام هرکیز انداغ قیلماغایسیز. بر حیوان‌نی باقمایمن دیسانکیز انی چولکا تاشلاب اتماقدین قیناماای اولتورماك یخشی دور. بو یورت‌نینک آدم‌لاری حیوانغه تولا آزار برادور ایکان. بعضی‌سـی ایت قوچقار خوراز ککلیك و باشـقه حیوانلارنی سـوقاشتوروب تماشا قیلادور ایکان. انداغ ایشلار تولا یمان دور چونکه مونینك برله بیچاره حیوانلارغه تولا اُوال بولادور. شونداغ ایشـلار اوچون خدانینك غضبی آدم‌غه کلادور دیب اکاسی نیاز آخوندغه بو نصیحت لارنی قیلدی. نیاز آخوند ایتی که حیوانلارنینك جبرینی من اوزوم بیلکاندین کین ینه هر کیز بر حیوان‌نی قینامایمن.

۲۵ حیوان‌نی تریکتورکان‌نینک سزاسی.

اوتکان زماندا مریم و سـارا دیکان ایکی همشیره بلا بار ایردی. مریم یته و سارا سکز یاشقه کیرکان ایردی. اتا اناسی‌نینك چونك بر ایتی و اق چرایلیق بر موشـوکی بار ایردی. اولار بر

بری برله اویناقلاشور ایردیلار. موشوک قیش وقتیدا تونکاب قالغاندا ایت‌نینک قاشیغه کیریب ایسّیق یاتار ایردی. مریم ایت‌غه و موشوککا تولا امراق بولوب اولار برله تولا اوینار ایردی. اولارغه هیچ خفه‌لیق قیلمای پات پات ایت‌غه قند و موشوککا سوت ارتوروب برور ایردی. افتابدا یاتقاندا اولارنی دبساماقدین احتیاط قیلور ایردی. اولار هم مریم‌کا تولا امراق ایردیلار. اول هر یرکا بارسه ایت برله بارور ایردی. و هر قچقیرغانیدا یوکوروب کلور ایردی. مریم اویکا کلکانده اول سکراب اویناقلاب خوشلوقدین قاوار ایردی.

سارانینک اولارغه خوشی یوق پات پات خفه سالور ایردی. بر کون موشوک بر کورپه‌نینک توپه‌سیده اوخلاب یاتسه کورپه‌نی اوروب اتی موشوک شونینکدین اویغانیب قورقوب بر سکراب قاچیب کتکانده سارا خوش بولوب کولدی. ینه بر کون ایت‌غه سو توکوب یاتقان یریدین انی قوپاریب اتّی بعضیدا انی زانکلا قیلماق اوچون انکا بر سونکاکنی تانکلاب ایت الغالی کلکانده انی تام‌دین اشوروب تاشلاب اتّی. انینک اوچون ایت سارغه ایرکاشیب اویناقلاغالی اونماس ایردی. هر قانچه انی قچقیرسه میدیرلامای شوک یاتار ایردی.

اتا اناسی‌نینک باغیدا چونک چوقور بر کول بار ایردی. بلالاریمیز سوغه توشوب کتماسون دیب چورسیده زازه یتیب قویغان ایردی. انینک بر ایشیککی بار ایردی. باغبان کلغه سو الیب قویغالی کیرماسه اول ایشیک ایتیکلیک تورور ایردی.

باغبان بر کون باغداکی همه کُللارنی سوغارغالی کولدین سو توشوب تورغاندا ایشیکنی اوچوق قویوب اویکا چای ایچکالی

کیردی. سارا ایشیک نینک اوچوق تورغانی‌نی کوروب موشوکنی الیب سوغه توشورای دیب کول‌نینک لبیکا چیقیب سوغه تاشلادی. لیکن موشوک‌نی کولکا تاشلاب اتقاندا لایغه تیلاب اوزی هم یقیلیب توشتی. کول‌نینک یانیدا اوزون شاخی بار چونک بر سوکت بار ایردی. سارا انینک بر شاخی‌نی توتوب الیب: وای جان وای جان دیب واقیراب توردی. لیکن اینه‌چوریده آدم یوق ایردی. ایت سارانینک واقیراغانی‌نی انکلاب دوشمنی‌نینک اوازی‌نی تونوب میدیرلامای یاتدی.

موشوک سودین چیقیب اویکا کیردی. مریم انی کوروب افتابدا قوروسون دیب باغقه الیب باردی. اویدین چیقسه اچاسی‌نینک واقیراغانی‌نی انکلاب حاضر ایت‌نی قچقیریب کول طرفیکا یوکوردی. ایت بیلان کول لبیکا باریب اچاسی‌نینک شو احوالی‌نی کورکانده انی سودین چیقارغالی ایت‌نی بیوردی. ایت حاضر کیریب سارانی کونکلاکیدین تیشلاب تارتیب قوروقغه چیقاریب قویدی.

بو واقعه‌دین کین. سارا ایت موشوک‌نی تریکتورمای اولارغه تولا امراق بولدی. اولار هم. انکا امراق بولوب قورقمای انکا ایرکاشیب اوینافلار ایردیلار.

٢٦ تمثیل سوزلار.

اکیلکان باشنی قلیچ کسماس.

یاقا بر سکرایدور ایکی سکرایدور اوچونجی اوراغه توشار.

قزانینکغه نمه سالسانك چوموچکا شو چیقار.
کیم چپان‌نی ینکی کیسه دورغه بیك‌نینك اوغلی شو
کیم چپان‌نی کهنه کیسه تام‌نی تشکان اوغری شو.
آچ مالیم بار مالیم   توق مالیم یوق مالیم.

٢٧ قوی‌نینك بیانی.

قوی فائده‌لیق یخشی بر حیوان ایکان. انینك توکی‌نی یونك دیرلار. یونکی‌نینك رنکی بعضی آق بعضی سریق اقیش بعضی کوکیش بعضی بوز و بعضی قرا بولادور. بعضی قوی هم الا بولادور. قوی‌نینك ایرککی‌نی قوچقار دیرلار. انینك باشیدا ایکی یورکام‌لیك مونکوزی بار. تیشی‌سی‌نی ساغلیق و بلاسی‌نی قوزی دیرلار. پوت‌لاری قاپلاغلیق آچا تواق دور. قوی یکاندین کین کوشایدور. بو شونداغ بولادورکه اوت یم‌نی بر چاینا‌ب یوتکاندین کین قورساقیدین اغزیغه یاندوروب ایکنجی مرتبه چاینا‌ب یوتادور. انینك یماکی اوت غزانك پچان بیده سمان بوغاز قاوغون شاپاق و شونداغ نرسه‌لار دور.

قوی یواش قورقونچاق بر حیوان دور. غیری کشی یقین کلسه و یا ایت یا موشوك و یا باشقه شونداغ بر نرسه پیدا بولسه همه‌سی قورقوب بر یرکا یرغلاشیب تورورلار. قوچقار بعضیدا اوزینی جرئتلیك کورساتیب الدیغه چیقیب اول عجائب نرسه‌کا کوز تیکیب تورادور. امّا موشوك انینك طرفیکا بر سکراسه و یا قولونك بیلان بر چواك اورسانك حاضر یانیب قاچادور. اول

وقت تمام پاته جانی اوچون قاچقاندیک انکا ایرکاشیب قاچادور.

ایرته‌یازدا و کوزده قوی‌لارنی قیرقادورلار. یوندیکیدین کیکیز و پایپاق قیلورلار و یا ییپ ایکریب هر قسم یخشی ماهوت یونک چکمن و باشقه باشقه ایکینکا لازم بولادورغان نرسه‌لارنی توقورلار. و هم بولک طریقه‌لاردا قوی بیزکا فائده‌لیق دور: سوتی‌نی ایچامیز کوشت یاغی‌نی ییمیز و اوچای‌لاریدین نغمه‌لارغه هر قسم لازم بولادورغان تارلارنی یاسایدورلار. تره‌سیدین قریم و میشه قیلورلار. تولالار یونک‌نی الهای آشلاب انینکدین جوبه توماق قیلورلار.

۲۸ هوشیار قوی‌نینک حکایه‌سی.

بر آدم بر جنکلدین اوتوب بارسه اندا بر قوی اوچرادی. انینك الدیغه کلیب مرّاب یولنی توسقالی توردی. اول آدم اوتوب بارای دیب تورسه قوی نهایت انسزلیك برله انکا قایلاب تخی زیاده مرّادی. مونینك بر خیالی بار اوخشایدور دیب اطدین توشتی. قوی حاضر انینك الدیدین یوکوروب بر جلغه‌غه باشلاب باریب اندا توختاب ینه مرّاکالی توردی. اول آدم قایلاب باقسه جلغه‌نینك ایچیده ایکی تاش‌نینك ارالیقیدا کچیك بر قوزی ساپیلیب قالغان ایکان. بو آدم رحم قیلیب سوغه کیریب بیچاره جانورنی اجراتیب الیب اناسی‌نینك قاشیدا قویدی. اول وقت بو هوشیار قوی یوکوروب سکراکانی برله اوز خوشلوقی‌نی کورساتّی.

٢٩ اچکونینک بیانی.

اچکو قویغه اوخشاش بر حیوان دور. توکسی قوی‌نینک یونکیدین یریکراك دور. انی چوپور دیرلار اینککیده اوزون سقالی باردور. پوتلاریدا بردین اچا تواقلاری و باشیدا ایکی اوزون مونکوزی بار. ایرککی‌نی تاکا تیشی‌سی‌نی اچکو و بلاسی‌نی اوغلاق دیبدورلار. اچکو قویغه اوخشاش کوشایدور. یماکی پچان اوت یاپرماق و انداغ نرسه دور لیکن جریم کوچت قوبوزاقی‌نی هم غاجاب ییدور. مونینک بیلان درختغه چونك زیان قیلادور قوبوزاقی سویولسه درخت قوروب قالادور. توزغه تولا امراق. انینك اوچون توز برکان کشی‌نینك کینیدین ایرکاشادور.

اچکو شفشك اویانچی و کفسز بر حیوان دور. بو یان اول یانغه کتیب یوروب بعضیدا بر تامغه و بعضیدا بر اوکزه‌کا چیقیب الادور. بعضیدا کینی پوتلاری بیلان اوری توروب درختدین یاپرماق الیب ییدور. تاغلاردا یورکالی تولا خوشی بار. اندا چونك تاشلار اوستیکا چیقیب یوروب اوینایدور. آدم اصلا مانکالمایدورغان یرلارکا هم چیقیب یوروب اوتلایدور.

سنکا بر تاکا اوچراغان مو؟ سکراب سنکا باشی‌نی لنکشاتیب الیب الدی پوتلاری برله یرنی تیپتی‌مو؟ و یا مونکوزی بیلان سنی بر اوسوب یقیتیب اتّی مکسی؟ بعضیدا اویناب شوخداغ قیلادور ایکان. ینه بر تاکاکا اوچراسه حاضر ایکولان کوچلارینی سیناشیب باقادور. تازا اوسوشادور ایکان. تیشی و اوغلاق یواشراق دور. اولار سکراب یوروب بر بری بیلان اویناقلاشادور.

اچکو تولا هوشیار بر حیوان‌دور. بلالار ازار بره‌مای اوینا‌سه اولار بیلان یورکالی امراق بولادور. اچکو ایکاسیکا تولا فائده‌لیق دور. غزانک چامغورشوپوکی و شونداغ نرسه‌لارکا قناعت قیلادور و هم خیلی اوبدان سوت برادور. تری اچکونینک کوشتی‌نی یکالی بولادور لیکن انچه مزه‌لیك ایماس‌دور. امّا اوغلاق کوشتی مزه‌لیك دور. تره‌سی‌نی قریم و چوپورینی ارغامچی قیلادور. لیکن چوپورنینک تکیداکی یومشاق تبیت‌نی ایلغاب الیب تولا پلغه ساتادور. انینکدین شال دیب یومشاق نفیس کیم‌لار توقویدورلار. مونکوزیدین توکمه تسبیح دانه‌لار دوّت و انداغ نرسه‌لار قیلادور.

۳۰. ایکی اچکونینک حکایه‌سی.

جنکلدا پاته‌لار اوتلاغان یرده چوقور بر اوستانک بار ایردی. پاته‌چی بلالار سو اولوغ بولغاندا اول اوستانک اوستیکا قویغان بر تال یغاچدین ترسلیک بوله اوتار ایردیلار. بر کون بر اچکو اول بر تال یغاچلیق کوپروکدین اوتکالی توردی. امّا اول حالدا ینه بر اچکو اول بر طرفدین هم شول کوپروککا کیردی. کوپروك نینك یاریمیغه کلکانده دوقوشوب بر بریدین اوتالمای توروب قالدیلار. ارقاغه یانالمادیلار و تکیدا سو شارقاراب توردی. پاته‌چی بلالار مونی کوروب قورقوب کتّیلار. اولار هیچ علاج‌نی تاپالمای تورغاندا کوردیلارکه بر اچکو کوپروکنینک اوستیده آهسته آهسته یاتیب الدی. بو اوبدان شوك یاتقاندین کین ینه بری انینکدین سکراب سلامت اوتّی. پاته چی بلالار خوش بولوب ایتیشتیلارکه

اول یاتقان اچکو راست هوشیار حیوان ایکان و سکراب اوتکان راست جرئتلیك بر اچکو ایکان.

۳۱ یالغانچیلیق نینك سزاسی.

ایمین آخوند دیب بر پاته‌چی بلا بار ایردی. اول کنت‌کا یقین بر جنکلدا کنت‌نینك بارچه قوی‌لارینی باقار ایردی.

اول جنکلـدا بعضی وقت بوری پیدا بولور ایردی. بر کون کنت‌نینك خلقی جنکلدین: بوری کلدی بوری کلدی دیب تاوالاغان‌نی انکلادیلار. کنت‌نینك آدم‌لاری پاته‌چیغه یاری برماك اوچون میلتیق الیب جنکلغه یوکوردیلار. یتیب بارغاندا هم پاته‌چی هم قوی‌لارنینك تنـچ تورغانی‌نی کوردیلار; امّا بوری یوق ایردی. اولار خفه بولوب کنت‌کا یانیب کتّیلار. ایمین آخوند پات پات شونداغ یالغان کب‌لار بیلان کشیلارنی پنتورور ایردی.

ینه بر کـون: بوری کـلدی بوری کـلدی دیب اوخشاش تاوالاماق‌نی جنکـلدین انکلادیلار. امّا: پاته‌چی بلا ینه بیزنی پنتورکالی قوپوب‌دور دیب بو قتیم هیچ کیم یاری برکالی بارمادی. لیکن بو وقت بوری‌نینك کلکانی راست ایردی. قوی‌لار هر طرفکا قاچتیلار و ایمین آخوند قورقوب آدم‌لاردین یاری تاپقالی کنت‌کا یوکوروب باردی. کشیلار جنکلغه یتیب بارسه بوری قوی‌لارنینك تولاسـی‌نی اولتورکانی‌نی کوردیلار. همه‌سی ایمین آخونددین خفه بولوب: مونی کـوروب ینه بیزنی کـول‌لاب یالغان چقیرامسـن دیب انکا قاتیـق جزا

بردیلار. یالغانچی راست کب قیلسه هم خلق اننک سوزیکا اعتبار قیلب
چونپو تماس ایردی.

۳۲ کپیله برله چومله‌نینک حکایه‌سی.

بر یاز کونیده افتاب‌نینک ایسّیغلیغیغه و گُل‌لارنینک
چرایلیغلیغیغه بر کپیله خوش بولوب بو یانغه اول یانغه اوچوب
یورار ایردی. قنات‌لاری الا بولا بولغاچ اوزی بر گُلدیک چرایلیق
ایردی. اول کونده بر چومله چونک مشقّت برله اغیر بر دان‌نی
تارتیب یورار ایردی. کپیله مونی کورکانده چومله‌کا ایتّی که ای
دوستوم نمه ایشقه موندااغ اغیر ایش‌نی قیلیب یورور سن؟ مندیک
افتاب و گُل‌لارنینک تماشاسی‌نی قیلسانک یخشیراق ایماس مو؟
چومله جواب بردی که منینک اویومده بلالاریم بار. هم اولار اوچون
هم اوزوم‌کا ایش قیلورمن. یاز وقت‌دا ایشلامسام قیش‌نینک سوغاقیدا
آچ قالیب مونلاب اولوب کتارمیز. کپیله باشی‌نی بر قاشلاب ایتّی که
البتّه من هم کینراک ایش قیلیب قیش وقتی اوچون خیلی دولت‌نی
ییغامن امّا ایمدی خوش کونلاریم‌نی ترس ایش بیلان بوزمایمن.
قیش وقتغچه تنگی اوزاق ایکان دیب اوچوب کتّی.

بر نچه کون اوتکاندین کین سوغاق بولدی. اول وقت چومله
بلالاری بیلان اویکا کیریب ایسّیق یاتّی. کپیله‌نینک قنات‌لاری
سوغاقدین قاتیب قالیب بالدورقیدیک کوتارالمادیلار. گُل‌لار
سولاشیب کتکانده عسلی‌نی کپیله‌کا برمادیلار. انینک برله کپیله
آچ قالدی. شو احوالیدا چومله‌نینک اوییکا اورمالاب باریب یغلاب

ایتیکه ای دوستوم هم توتکدوم هم آچ قالدیم منکا رحم قیلسه‌لار چومله اوزونك دوبه‌لاکان دولتینك‌نی خرجلاب یسانك بولمامدور دیب جواب بردی. کپیله یغلاب ایتّیکه تماشا منکا شونداغ عادت بولوب کتّیکه هیچ ایش قیلغوم کلمادی. اول وقت چومله ایتّی: ای دوستوم ایچیم سنکا اغریدی. امّا یاراتقوچی‌نینك بولی شونداغ دورکه بر کمرسه ایش قیلماق‌نی خواهلاماسه نان هم یمایدور دیب بیچاره کپیله‌نی یولغه سالدی.

۳۳ یل بیک‌نینک بلالاری.

یل بیك دیکان آقسقال بر کمرسه بار ایمیش. اول شونداغ قری بر نرسه‌که آدم وقت‌نی حساب قیلیب تورغان زماندین تارتیب بو کونغچه عمر کوروب‌دور. اینك تورت بلاسی بار. ایکی‌سی قیز ایکی‌سی اوغول ایمیش بولار داداسی برله همیشه یورکانی بیلان هر بری باشقه باشقه یورادور. بری بر یرکا کلسه اول یرده بالدور تورغان باشقه طرفکا حاضر چیقیب کتادور. داداسیغه اوبدان خدمت قیلغانی اوچون شونداغ قیلورلار بر برینی یمان کورکانی اوچون ایماس. داداسی نهایت قریب کتکانی برله بلالاری همیشه یاش و چیرایلیق توروب‌دورلار. همه آدم‌لارغه برابر تولا یخشی خدمت‌لارنی قیلادورلار و اوشاق بلالار برله اویناغالی نهایت یخشی کورادورلار.

بر قیزنینك اتی ایرته‌یاز خانیم دور. بعضی کشیلار انی بهار بی‌بی هم دیرلار. اول تولا چیرایلیق بر قیز بلا ایکان. کیکان چپانی کوك و یشیل‌دور و

چیکه‌سیکا رنکا رنك گل چیچك‌لاری قیسیب ایکان. هر یل بر کلیب قاشیمیزدا
ایکی اوچ آی توروب اوز برکتی‌نی آدم‌لارغه کنکروچیلیك بیلان ساچیب
برادور. کلادورغان وقت‌دا اینکدین ایلکاری تورغان اوکاسی برله کوروشوب
بر مونچه اویناپدور. بو ایکولان شونداغ قزیّق اویناپدورکه هوا شمال بولوب
کتادور. اوشاق بلالار مونی کورکانده تولا خوش بولوب لك لك اتلانغوچاك
چوکان سیك‌لك کیّه شاقیرام حاشی قپاق و باشقه هر قسم رنکارنك لك
لك‌لارنی راستلاب اوچورغالی تورادورلار. تاغدین اوتکانده ایرته یاز خانیم
اندا بار قار و موزغه بر ایسّیق پوداپدور. اینك بیلان بولار اریب سو بولوب
دریا اوستانك‌لارکا کیریب هر طرفکا اقیب کتیب بارادور. اندین ایرته یاز
خانیم بلالارنی قچقیریب: کوك ترکالی چیقینکلار دیب ایتادور. اولار چیقّاندا
کورورلارکه ایرته یاز خانیم‌نینك پوت‌لاری هر دبساکان یری کوکلاب دور.
اول عجب قیز بلا نه یردین اوتسه درخت کیاه‌لارنی سویادور. اولار بو
چاقغچه اوخلاب دورلار امّا بو سویوشی بیلان اویغانیب چیچکلاب کوکلاکالی
باشلایدورلار. سوکت اول سویماکیدین انداغ خوش بولورکه همه شاخلاری‌نینك
قوبوزاقی بوشایدور. اول وقت بلالار چیقیب ایسقیت پی پی بالامان یاساب
اویناپدورلار. قارلوغاچ سوندوك تورغای سوفی‌یانك و قسم قسم باشقه سوغاقدین
قاچیب ایسّیغراق یورت‌لارغه کتیب بارغان اوچارلیق‌لار ایرته یاز خانیم برله
همراه بولوب یانیب کلورلار اولار اینك اوسول اویناشیغه ساراب نغمه چالیشیب
برادورلار. اول خانیم‌نینك افتاب برله خیلی دوست اغاینیچیلقی‌بار. اینك اوچون
افتاب توشوب هر یرده تام‌لارنی ایسّیتیب قویادور. اول وقت سوغاقدا

تونکوب یورکان آدم‌لار قالین چپان جوبه‌نی سالیب افتاب سینیب اولتوروب ایرته یاز خانیم‌نینگ دولتیکا خوش بولورلار آخردا سونی یرنی هوانی اوت کیاه‌لارنی و آدم‌لارنی انینگ آچاسی‌نی قبول قلیشقه راستلاب بولوب ایرته یاز خانیم ینه بر یلغچه خوشلاشیب کتادور.

یل بیک‌نینگ چونگ قیزی حدسز چرایلیق بر چوکان ایکان میش. انینگ اتی یاز خانیم‌دور امّا بعضیلار انی تابستان بی بی هم دیرلار. سنگلی باشلاب طیّار قیلالماغان ایشلارنی اول توتوب الادور. افتاب بیلان سنگلیدین تخی یخشیراق دوست ایکان. انینگ اوچون شونداغ ایسّیق بولادورکه آدم‌لار همه باخته‌لیق ایکینی‌نی تاشلاب نفیس کونگلاک‌لار بیلان یورورلار. تولا بلالار تمام یلانگغاچ هم یورادورلار. یاز خانیم تاغلارنینگ قار و موزیغه شونداغ ایسّیق بر یل پودایدورکه دریا اوستانگ‌لار سودین تولورلار. سو اولوغ بولوب بعضی برلارده توغلارنی سوروب کوپروک‌لارنی الیب کتادور. اول وقت اوشاق بلالار ایسّیق قوم‌نینگ اچیده اویناب پات پات سوغه توشوب غولاچ ایتیب سو اوزادورلار. یاز خانیم نه یردین اوتسه دبساکان یرده اوت کیاه‌لار ایکیز اوسارلار بیده چیچکلایدور و آشلیق پشادور. سنگلیدیک بو هم درخت کیاه‌لارنی سویادور. انینگ سویوشی‌نی تموز دیرلار. اول وقت قزیل کُل اچیلور درخت‌لارنینگ میوه‌سی پشادور. اوّل اوجمه‌نی سویادور. اندین اوروک جنسته کیلاس‌نینگ نوبتی بولادور. امّا تولا بلالار بو خانیم‌نینگ برکان چونگ برکتی‌نی کوتاراالمادورلار. اولار اوجمه اوروک آلمه شاپتول قاوغون تاربوزنی جیق یب کسّل بولورلار. قوناق پشادورغان وقتی یقین کلکانده یاز خانیم باشقه طرفکا

کوچوب کتادور. اورنیغه اکاسی کلیب تاشلاب کتکان ایشلارینی توتادور.

بو اکاسی‌نینك اتی کوز آخوند دور. بعضیلار انی خریف خان هم دیرلار. اول سریق نفیسراق پاخته‌لیق چپان کیب بلیده یوغان بر تغارنی کوتارادور شو تغارداکی برکت‌نی کنکروچیلبك بیلان آدم‌لارغه اولاشتوروب برادور. شونینك بیلان ارزانچیلیق بولوب قالادور. بو کشی کلکان وقت‌دا یاز خانیم‌نینك چیقارغان ایسّیغلیقیدا هره چیبین پشه بورکه و شونداغ خفه قیلادورغان نرسه تولا زیاده بولوب کتکان دور. کوز آخوند مونی کورکانده یاز خانیم‌غه خفه بولوب: منکا برکان میراثینك شونداغ بولورمو دیب بولارنی یوقاتقالی تورادور. قولیدا بر یلپوکوچ بار. مونینك برله آهسته یلپوب تورادور و شونینکدین چیقّان سوغاق شمالدا حالاقی نرسه‌لار یوق بولوب کتادورلار. امّا بو شمال‌نینك سوغاقلیقی اوچون اوشاق بلالار بالدورقی‌دیك سوغه توشوب قوم‌دا اوینایالمایدورلار. انینك اورنیغه توپ تپکوچ اوینارلار. کوز آخوند برکت تغارینی بیکار قیلیب بولوب انی بر قاقیب یورکاب قولتوقیغه قیسیب کتادور. امّا کتکان حالدا همه درخت کیاه‌لار برله خوشلاشیب: یخشی اوخلانکلار ای بلالاریم دیب بر سویوب قویادور. اول سویماکی برله همه یاپرماق‌لاری غزانك بولوب توشادورلار. و درخت کیاه‌لار ایرته یاز خانیم کلکونچه ییغلیب تاتلیق اوقو بیلان اوخلایدورلار.

همه‌دین کین یل بیك‌نینك کچیك اوغلی کلادور. اول هم چیرایلیق بر بلا ایکان. امّا کف‌سزلیکی خیلی باردور. انینك اتی قیش آخونددور. بعضیلار نی زمستان خان هم دیرلار. اول آق جوبه بیلان یوغان سَوَسَّی توماقنی کیب

کلادور. موره‌سیـکا آق بر خورجین‌نی آرتیب دور. خورجین‌نینک بر کوزی پارقیرایدورغان چونک کچیك آلماس بِرله تولغان دور و ینه بر کوزیکا پاکیزه آپ آق پاخته‌نی تیقیب قویوب‌دور. اوّل کلکانده کیچه‌لارده ایش قیلیب خورجیندا بار آلماسدین یرکا ساچیب برادور. بولاردین بعضی‌سی کول‌لارکا و یا باشـقه سـو بار یرلارکا توشـوب موزلاب قالادور بعضی‌سی رنکارنك پارقیرایدورغان قرو بولوب درخت‌لارغه چاپلاشیب قالادور. اوشاق بلالار چیقیب بو آلماسـنی قولومـیزغه الیب اوینایلی دیسـه توتقان حالدا. قولیدین یتیب کتادور. بلالار اویایمیز نه یرکا کتّی دیب خفه بولوب تورسه قیش آخوند زانکلا قیلیب کولوب تام‌نینك ارقاسـیدین قاچیب کتادور. ینه بر کون موز تیَلایلی دیب بلالارنی قچقـیرادور. موز تخی کوتارماکودیك بولغاندا بلا سـوغه توشوب کتسه و یا یقیلیب کتیب یغلاسه قیش آخوند: کیردینك اویانغه چیدانك اویانغه دیب ینه کولادور. شونداغ ایشلارنی قیلا قیلا یوروب یورت‌دا کوچلوق بولوب قالادور. اول وقت خورجین‌نینك ینه بر کوزیدین پاخته‌نی الیب یر یوزیکا سـاچادور. بلالار مـونی کـورکانده: قار یاغیب‌دور قار یاغیب‌دور دیب خـوش بولوب قچقیرادورلار؛ کمبغل کشیـلار مونی کورکانده: وای قار یاغیب‌دور بو سـوغاققه قایداغ چیدایلی دیب خفه بولورلار؛ دهقان کشیلار خوش بولوب: خداغه شکر بغدایغه فائده قیلادور دیب قیش آخوندغه دعا خیر قیلورلار.

یل بیك‌نینك تورت بلالاری یل‌نینك تورت فصـلی‌دور یعنی ایرته یاز و یاز کوز و قیش.

خدانینك همه قیلغان نرسه‌لاری یخشی دور.